

verpleegkundig handelen bij patiënt met verstandelijke beperking (Versie 1)

Inleiding

Dit protocol gaat over volwassen patiënten met een verstandelijke beperking. Deze groep patiënten is een kwintal in het ziekenhuis. Deze richtlijn is geschreven, om de zorg rondom de verstandelijk beperkte mens te optimaliseren door samenwerking met de familie/wettelijke vertegenwoordigers en/of hulpverleners van thuis.

Doel

In samenwerking met ouders en woon-/zorginstellingen, zorg op maat bieden, afgestemd op de behoeften en wensen van volwassenen met een verstandelijke beperking.

Doelgroep

Patiënten met een verstandelijke beperking boven de 18 jaar.

Werkwijze

Voor de geplande opname

- Het is belangrijk dat er vooraf een [overdrachtsformulier](#) wordt ingevuld, waarop alle punten, die van belang zijn voor een opname, staan vermeld. Hierin staat:
 - Informatie over verzorging
 - Medicatie
 - Bejegening
 - Communicatie
 - Gewoontes
 - Behandelbeperkingen
 - Overige belangrijke aandachtspunten

[Klik hier voor een printversie.](#)

- Het ziekenhuis biedt eventueel bepaalde voorzieningen, zoals het mee kunnen nemen van eten of het gebruik van een extra bed.
- Er worden duidelijke afspraken gemaakt tussen de contactpersoon in het ziekenhuis, de persoonlijke begeleider van de patiënt en/of ouders/wettelijke vertegenwoordiger, zoals:
 - Wie welke informatie ontvangt vanuit het ziekenhuis
 - Of en hoeveel extra begeleiding ingezet moet/kan worden en wie deze extra begeleiding kan bieden

Vorbereiding op het verblijf in het ziekenhuis

Gezien de diversiteit in het niveau van functioneren van mensen met een verstandelijke beperking, zal het niet mogelijk zijn om deze mensen optimaal voor te bereiden op een ziekenhuisopname.

Aandachtspunten zijn:

- Er wordt een afweging gemaakt worden of de datum voor de ziekenhuisopname van te voren aan de p doorgegeven ter voorkoming van eventuele onrust
- Ouders of persoonlijk begeleiders worden voorbereid op de ziekenhuisopname
- Er wordt duidelijkheid gegeven over de faciliteiten die het ziekenhuis biedt
 - Is er voorbereidingsmateriaal voor de patiënt beschikbaar (folders, beeldmateriaal, boekje)
 - Kan en mag de patiënt zijn vertrouwde spullen en hulpmiddelen meebrengen
 - Zijn er faciliteiten zoals eten, overnachten, e.d.
 - Is een 1- of meerpersoonskamer gewenst

Begeleiding bij spoedopname

Bij opname wordt er geregeld dat een vertrouwd persoon de patiënt begeleidt naar en in het ziekenhuis. Familie geïnfomeerd worden, zodat zij maatregelen kunnen treffen.

Noteer duidelijk in het EVD wie de wettelijk vertegenwoordiger en/of contactpersoon is

Er wordt bij de opname een korte overdrachtsformulier ingevuld met belangrijke informatie.

[Klik hier voor een printversie.](#)

Tijdens de ziekenhuisopname

Algemene aandachtspunten

- Noteer duidelijk in het EVD wie de wettelijk vertegenwoordiger en wie de contactpersoon is

Dagelijkse verzorging

- Ouders en begeleiders informeren de verpleegkundigen over de te verrichten zorgbehandelingen, en informatie en instructies over het gebruik van speciale hulpmiddelen die de patiënt thuis gebruikt
- Koppel bij de dienstwisselingen naar collega's terug, wie welke zorgtaken doet bij de patiënt: bv. familie verpleegkundige
- Bij een opname is het belangrijk dat er één vast aanspreekpunt is, bv. de zorgcoördinator.
- Beschrijf op het infoformulier in het EVD de afspraken, zodat bekend is op welke wijze de (specifieke) zorg het beste geboden kan worden

Bejegening en wijze van communiceren

- Praat in begrijpelijke taal met de patiënt en neem bewust de tijd om de patiënt werkelijk aandacht te geven
- Let op hoe de patiënt aangesproken mag worden: voornaam of achternaam en op welk niveau
- Benader de patiënt rustig met uitleg over wat er gaat gebeuren
- Benader de patiënt niet teveel met veel mensen tegelijk, bv. bij de artsenvisite
- Praat niet over, maar met de patiënt, en geef hem de ruimte om zelf aan het woord te komen, al dan niet met de ondersteuning van de familie/begeleider
- Besteed aandacht aan emoties van ouders
- Beperk zoveel mogelijk het aantal verpleegkundigen die de patiënt verzorgt.

Pijnsignalering en pijnbestrijding

- Overleg met ouders/begeleiders hoe de patiënt pijn uit: kan de patiënt het zelf aangeven, of kan je het herkennen? Noteer dit in het EVD

Onderzoek en behandeling

- Als de patiënt wilsonbekwaam is, wordt aan de wettelijke vertegenwoordiger toestemming gevraagd voor onderzoeken en behandelingen. De wettelijk vertegenwoordiger ontvangt medische informatie (Van de arts of verpleegkundige, zoals vastgelegd in de WGBO).
- Bespreek of er bij onderzoeken of behandelingen de ouders/begeleiders aanwezig willen zijn, om eventuele vragen te vermindern
 - Kijk of er voorlichtingsmateriaal is en overleg of dit geschikt is voor deze patiënt

Na de ziekenhuisopname

Ontslagprocedure

- Familie/contactpersoon worden tijdig ingelicht als er over een naderend ontslag wordt gesproken, zodat de thuissituatie hiermee rekening gehouden kan worden.
 - Onnodig verblijf moet voorkomen worden, maar een patiënt moet ook niet te vroeg ontslagen worden, wil zeggen: alles moet geregeld zijn voor ontslag.
- In onderling overleg met de contactpersoon en/of wooninstelling, wordt gekeken welke zorg er in de woon-/zorginstelling geboden kan worden.
- Overleg of het verstandig is om de voorlopige ontslagdatum aan de patiënt door te geven. Sommige patiënten kunnen gefrustreerd als de ontslagdatum afwijkt.
- Indien mogelijk, de poliklinische nacontrole binnen de woon-/zorginstelling laten doen.
- Evalueer het zorgproces in het ziekenhuis, zodat er, waar nodig, verbeterpunten doorgevoerd kunnen worden.

Overdracht van ziekenhuis naar woon-/zorginstelling/thuissituatie

- Zorg voor een schriftelijke en mondelinge overdracht en ontslagbrief over de gezondheidssituatie van de patiënt en over de eventuele te verrichten nazorg

Referenties / Literatuur

Richtlijn: Opname van een patiënt met een verstandelijke beperking in het Martini Ziekenhuis, Richtlijn 2013.

Eindrapportage "Ziekenhuiszorg voor mensen met een verstandelijke beperking", juni 2012

Help, ik moet naar het ziekenhuis, Tips voor mensen met een verstandelijke beperking en voor ziekenhuismedewerkers, CMO Flevoland, oktober 2010.

De persoonlijke kaart: hulpmiddel om de communicatie tussen ziekenhuismedewerkers en cliënt met een verstandelijke beperking te verbeteren, 2011.

Bijlagen

Hieronder staat een checklist beschreven. Noteer bijzonderheden in het EVD.

Checklist Verpleegkundige aandacht bij patiënt met een verstandelijke beperking
Zorg voor de volgende gegevens:
Verzorging
Welke speciale zorghandelingen worden er al gedaan
Zijn er instructies voor speciale hulpmiddelen als patiënt deze gebruikt
Zijn er zorgtaken die door de familie worden gedaan
Wanneer heeft de patiënt extra begeleiding nodig bv. onderzoeken, handelingen aan bed
Worden er vrijheidsbeperkende maatregelen toegepast
Bejegening
Op welk niveau wordt de patiënt aangesproken en benadert, bv. voor- of achternaam, bepaalde woorden niet gebruiken
Gewoonten
Heeft patiënt gewoonten t.a.v. slapen, eten, etc.
Gebruikt patiënt materialen ter rustgeving, bv. muziek, knuffels, beddengoed, etc.
Communicatie
Is er een centrale contactpersoon
Is patiënt zelf in staat te communiceren
Medicatie
Is er een medicatieoverzicht met doseringen en deeltijden
Wie beheert de medicatie
Heeft de patiënt bijzondere medicatie en heeft patiënt deze meegenomen
Zijn er afspraken t.a.v. medicatie-inname
Behandelbeperkingen
Heeft de patiënt een NR-beleid
Zijn er andere behandelbeperkingen
Overige zaken
Welke faciliteiten zijn nodig bij de opname? Bv. speciaal bed, eten voor begeleiders, overnachten van begeleiders, etc.
Is een éénpersoonskamer of meerpersoonskamer gewenst?

